

De N978 en de Hollandse iep

De N978 is de provinciale weg die de A7 vanaf afslag Leek verbindt met Zuidhorn.

Deze weg bestaat al sinds de 19e eeuw in de huidige vorm. De weg begon destijds in Midwolde op de weg van Marum naar Groningen. In 1959-1960 werd de rijksweg 7 van Drachten naar Groningen aangelegd als enkelbaans weg. De N978 begon toen op een kruispunt met de rijksweg 7, via wat nu de Pasop heet. In 1975 was de ombouw van de rijksweg 7 tot autosnelweg in dit gebied gereed en opende ook de afrit Leek, waarna de N978 naar de nieuwe aansluiting werd geleid.

De A7 verlatend volg je nu provinciale weg N978 in noordelijke richting via de Oude Postweg en de Noorderweg en achtereenvolgens de Pasop, een vrij smalle weg met een maximumsnelheid van 60 km/h. met nogal wat verspreide bebouwing langs de weg.

Het buurtschap Pasop ligt in een gebied dat vroeger bestond uit een groot veencomplex. Bij het afgraven van het veen ontstonden op meerdere plaatsen petgaten. Sommige daarvan zijn geheel dichtgegroeid waardoor het landschap, dat oorspronkelijk helemaal open was, nu een meer besloten karakter heeft.

Net voor de T-splitsing met de Fanerweg passeren we de Enumatilster Matsloot.

Deze brug staat ook bekend als de Auwematil, Auwemaklap of Auwemadraai, naar de familie die deze brug hier sloeg.

Opvallend is hoe hier het landschap van het ene moment op het andere compleet verandert. Waar de weg zich eerst nog door een coulisselandschap met zelfs nog stukjes moerasbos erin van Pasop slingert, opent het landschap zich nog voor die brug ter hoogte van een slinger in de weg rondom een boerderij heen. Ineens is er een weids uitzicht naar het noorden.

Exact hier bevindt zich de overgang van veen naar klei en komen we in een heel ander landschap, het kleigebied.

Voor wie erop let, vanaf hier kan je pastinaak in de berm tegenkomen, een plant die in het wild een indicator is voor klei in de bodem.

De weg slingert, nu Dorpsstraat genaamd geleidelijk verder, door het nu open landschap naar het dorpje Enumatil.

De slingers in de Dorpsstraat volgen de oude geulen en prielen in het landschap, want ooit stroomde de zee tot aan hier. Voortbewegend in de richting van Enumatil ziet u dat het landschap aan de linkerhand iets omhoogloopt, alsof er ooit een laag dijkje lag.

Wat zich nu toont als een verhoging was echter ooit de bodem van een riviertje dat zich door het veenlandschap heen sneed. Zo'n kreekrug of inversierug is een hoger gelegen zone in een voormalig wadgebied. Ze zijn gevormd door in geulen afgezet zand of klei. Omdat het omringende veen door inklinken in volume is afgenomen zijn de voormalige krekken tegenwoordig duidelijk herkenbaar als verhoging in het polderlandschap, een voorbeeld van reliëfinversie (zie ook het eerdere verschenen artikel in Nieuwsbrief nr 3, maart-april 2023 over de Inversierug Dijkstreek).

Langs dit deel van de N978 staan nog enkele verspreid staande iepen, een laatste restant van deze ooit prachtig door iepen omzoomde weg.

Verbeelding weg met volwassen Hollandse iepen

Eenzame Hollands iep langs de Dorpsstraat met in de verte Enumatil

Een uit de streek afkomstige IVN-lid weet te melden dat ooit over de gehele lengte vanaf de aanvang van de Pasop tot in de kern van het dorp Enumatil met inbegrip van de 500 m. lange oprit naar het biologische melkveebedrijf "An de Niedijk", en na het Hoendiep verder in zowel de richting van de Poffert als de richting van Den Horn aan weerszijden van de weg om de pakweg 7 tot 10 m. een boom stond. Het betrof de Hollandse iep, ook wel olm genoemd.

We spreken dan over ongeveer een eeuw geleden, pakweg 1920. En zo'n 2.000 bomen!

De gebruikte iepensoort zal waarschijnlijk *Ulmus x hollandica* 'Belgica' zijn geweest, een oude cultivar van de Hollandse iep. De boom is in het verleden zeer veel aangeplant om zijn mooie kroonvorm in landschappelijke beplanting. En erg vitale boom die in samenwerking met de micorrhiza van de Zilverige satijnzwam (*Entoloma saundersii*) tot prachtige open kronen met veel loof en zaden kon komen. Een boom ook die bij uitstek geschikt was voor kustgebieden omdat hij goed bestand was tegen zilte zeewind. In het centrum van het dorp Schiermonnikoog staan ook nu nog enkele erg mooie volwassen exemplaren.

Omdat de *Ulmus x hollandica* 'Belgica' zeer gevoelig is voor de iepenziekte worden ze (vrijwel) niet meer aangeplant.

De iepenziekte heeft helaas ook de ca 10 km. lange aanplant langs de N978 in de jaren 70 van de vorige eeuw zwaar aangetast. De enkele vrijstaande bomen die er nu nog over zijn, zijn dus eigenlijk levende relikwieën. Maar stelt u zich het eens voor; een 10 km. lang lint met aan weerszijden van de slingerende weg iepen, wat moet dat prachtig zijn geweest!

Wat de verdere loop van de N978 betreft, na de brug in het dorp gaat deze linksaf en zo verder langs het Hoendiep om ter hoogte van de eerste brug (de Fanerbrug) bij Zuidhorn te eindigen op de N980, de Fanerweg.

Bron lokale iepenhistorie; H.G. de Heer